

OSUD VĚDOMÍ JÁ V SOUVISLOSTI S OTÁZKOU KRISTA

Rudolf Steiner

Duševní život v pozemském bytí se odehrává ve skutečnostech myšlení, cítění a chtění. V myšlení se zjevuje zrcadlový obraz toho, co astrální organismus a bytost Já prožívají v rámci fyzicko- - smyslového světa. Jiné prožívání se u těchto vyšších článků lidské bytosti odehrává během stavu spánku. Avšak toto prožívání zůstává v pozemském bytí nevědomé. Duše je zde ve svém nitru příliš slabá na to, aby si uvědomila svůj vlastní obsah. Jakmile zřící vědomí tento obsah prožije, ukáže se tento obsah jako čistě duchovně-duševní.

S procitnutím vstupují astrální organismus a bytost Já do éterného a fyzického organismu. Prostřednictvím myšlení jsou smyslové vjemy prožívány v éterném organismu. V tomto prožívání však není účinný svět, jenž člověka obklopuje, nýbrž napodobení tohoto světa. V tomto napodobení se zjevuje souhrn tvořivých sil, jež jsou základem průběhu pozemského lidského života. Takovéto napodobení vnějšího světa spočívá v člověku v každém okamžiku života. Člověk toto napodobení prostřednictvím myšlení neprožívá přímo, nýbrž obvyklé vědomí má jakožto obsah myšlenek před sebou prostřednictvím fyzického organismu jeho reflexi.

Obvyklé vědomí nemůže vnímat to, co se ve fyzickém organismu odehrává za reflektující činností myšlení, nýbrž pouze výsledek, jímž jsou reflektované obrazy ukazující se jako myšlenky. Těmito nevnímanými ději [probíhajícími] ve fyzickém organismu jsou činnosti éterného a astrálního organismu a bytosti Já.

Člověk ve svých myšlenkách vnímá to, co sám jako duševně-duchovní bytost způsobuje ve svém fyzickém organismu.

V éterném organismu žije napodobení vnějšího světa jako vnitřní činnost, jež vyplňuje fyzický organismus. V astrálním organismu žije napodobení předpozemského bytí, v bytosti Já žije věčné jádro lidské bytosti.

V éterném organismu je v člověku činný vnější svět. V astrálním organismu je v následném působení činné to, co člověk prožil v předpozemském bytí. Tato činnost se co do své podstaty nestala během pozemského bytí jinou, než jakou byla během předpozemského bytí. Byla činností, jež se odehrávala v duchovně proměněném fyzickém organismu. V bdělém stavu je podobnou činností. Vnitřní ústrojnost hlavy člověka ustavičně usiluje o přeměnu z fyzického stavu ve stav duchovní. Tato přeměna se však během pozemského bytí objevuje jen jako vloha. Fyzická ústrojnost klade odpor. Ve chvíli, kdy astrální organismus ve své přeměňující činnosti dospěje do bodu, v němž by se vnitřní fyzická ústrojnost hlavy musela jakožto fyzická rozpadnout, nastává stav spánku. Ten k vnitřní ústrojnosti hlavy opět přivádí z ostatního fyzického organismu síly, díky nimž může tato ústrojnost trvat ve fyzickém světě.

Tyto síly spočívají v éterném organismu. Ten se během stavu bdění stává v ústrojnosti hlavy stále nediferencovanějším; během stavu spánku se vnitřně diferencuje v určité útvary. V těchto útvarech se projevují síly, které mají během pozemského bytí budující účinek na fyzický organismus.

V ústrojnosti hlavy se tedy během stavu bdění odehrává dvojí činnost: budující prostřednictvím éterného organismu a odbourávající, to jest taková, která narušuje fyzickou ústrojnost. Toto narušování způsobuje astrální organismus.

V důsledku působení této astrální činnosti má v sobě člověk během pozemského bytí trvale smrt. Tato smrt je jen den co den přemáhána silami působícími proti ní. Avšak tomuto ustavičně se uplatňujícímu působení smrti člověk vděčí za své obvyklé vědomí. Neboť v odumírajícím životě ústrojnosti hlavy spočívá to, co se stává způsobilým reflektovat ve formě myšlenkového prožívání duševní činnosti. Kypící organická činnost pudící k životu nemůže být původcem tkání myšlenek. K tomu je nutná činnost tíhnoucí k umírání. Kypící organická činnost utlumuje tkání myšlenek až k mrákotám či bezvědomí.

Co se při fyzické smrti jedenkrát uskuteční s celým lidským organismem, to jakožto vloha, ba jako ustavičně se tvořící počátek umírání neustále doprovází lidské bytí během pozemského života. A tomuto odumírání v sobě vděčí člověk za své obvyklé vědomí. Před toto vědomí se éterný a fyzický organismus staví jako neprůhledná jsoucná; člověk nevidí je, nýbrž myšlenkové zrcadlové obrazy, jež mu odrážejí a jež prožívá ve své duši. Fyzická a éterná ústrojnost mu zakrývají astrální ústrojnost a bytost Já. Protože je vědomí duše v obvyklém pozemském bytí naplněno reflexí fyzického organismu, člověk nemůže vnímat ani svou éternou a astrální ústrojnost, ani svou bytost Já.

Smrtí se fyzický organismus odpoutává od éterného a astrálního organismu a od bytosti Já. Člověk na sobě nyní nese svůj éterný a astrální organismus a svou bytost Já. Po odpadnutí fyzického organismu zde již není překážka, která by člověku bránila uvědomit si svou éternou ústrojnost. Před lidskou duší předstupuje obraz právě uplynulého pozemského života, neboť tento obraz je jen výrazem formujících tvořivých sil, jež ve svém úhrnu představují éterné tělo.

Co takto žije v éterném těle, bylo do člověka vetkáno z éterné povahy kosmu. Od kosmu se nikdy nemůže zcela oddělit. Kosmické éterné dění pokračuje směrem do lidské ústrojnosti; tímto pokračováním uvnitř člověka je [jeho] éterný organismus. Proto v okamžiku, kdy si člověk po smrti uvědomí svou éternou ústrojnost, začne se toto vědomí také již proměňovat ve vědomí kosmické. Člověk cítí vesmírný éter i svůj éterný organismus jako něco, co je v jeho vlastní bytosti. To však ve skutečnosti znamená, že éterné tělo se po velmi krátkém čase rozplývá ve vesmírném éteru. Jako své nitro, jež bylo během pozemského bytí vázáno na fyzický a éterný organismus, si člověk uchovává svůj astrální organismus a bytost Já.

Astrální bytost nikdy není zcela včleněná do fyzického organismu. Ústrojnost hlavy představuje úplnou přeměnu tohoto astrálního organismu a bytosti Já. Ale ve všem, co je rytmickou organizací člověka, v pochodu dýchání, v oběhu krve a v ostatních rytmických procesech, žijí astrální ústrojnost a bytost Já s jistou samostatností dál. Jejich činnosti nejsou těmito procesy reflektovány tak jako ústrojností hlavy. S rytmickými pochody se astrální ústrojnost a bytost Já sjednocují. Vzniká tu duchovně- fyzická bytost, která se v obvyklém vědomí projevuje jako citový život. V citovém životě se to, co člověk prostřednictvím svých myšlenek prožívá spolu se smyslovým světem, spojuje s astrálním organismem a s bytostí Já.

Nyní se musíme podívat na detaily tohoto spojení. Předpokládejme, že člověk něco vykoná ve smyslovém světě. Pro jeho duševní život nezůstane při vnějším dění. Člověk posuzuje svůj čin. Toto posuzování se však neděje jen v myšlenkovém životě, nýbrž impuls k němu přichází z astrálního organismu, který se ve sjednocení s rytmickými pochody projevuje také ve fyzickém bytí. Do myšlenkového života, jenž probíhá v reflexních obrazech, se včleňuje odlesk morálního posuzování. Tento odlesk se v rámci samotného reflektovaného myšlenkového světa objevuje s charakterem pouze reflektovaného myšlenkového jsoucná. V astrálně-rytmickém organismu však žije ve své skutečnosti. Tato skutečnost nevstupuje během pozemského bytí do obvyklého vědomí.

Jejímu vstupu zabraňuje to, že fyzické rytmické procesy jsou pocíťovány silněji než jejich doprovodné duchovní procesy. Jakmile je při smrti fyzický organismus odvržen a nejsou- -li již fyzické rytmické procesy součástí lidského prožívání, pak do kosmického vědomí vstupuje nazírání toho, co činy člověka znamenají před duchovně-kosmickým světem. Toto kosmické vědomí se vytváří poté, co je vyloučen éterný organismus. Člověk sám na sebe v tomto stavu pohlíží jako na morální útvar, tak jako na sebe v pozemském bytí pohlížel jako na útvar fyzický. Nyní má nitro, které je utvářeno morální kvalitou jeho pozemské činnosti. Pohlíží na svůj astrální organismus. Avšak do tohoto astrálního organismu září duchovně-kosmický svět. Co řekne k lidským činům vykonaným v pozemském bytí, to stojí jako obraz skutečností před lidskou duší.

Smrtí člověk vstupuje do formy prožívání, v níž prožívá jiný rytmus než v pozemském bytí. Tento rytmus se ukazuje jakoby v kosmickém následném napodobení pozemské činnosti. A v tomto následném prožívání ustavičně proudí dovnitř život duchovního kosmu, tak jako v pozemském prožívání proudí do plic dýchaný vzduch. Ve vědomém kosmickém prožívání se ukazuje rytmus, jehož je fyzický rytmus obrazem. Skrze kosmický rytmus se to, co se děje prostřednictvím člověka v pozemském bytí, včleňuje jako svět s morálními kvalitami do světa amorálního- ho. A člověk po své smrti prožívá toto v lůně kosmu se vytvářející morální bytostné jádro budoucího kosmu, který se bude uplatňovat nejen v čistě přírodním řádu jako ten současný, nýbrž v řádu morálně-přírodním. Základní cit, jenž během tohoto prožívání prostupuje duši v rodícím se kosmickém světě, je dán otázkou: Budu hoden toho, abych se v nadcházejícím bytí začlenil do morálně-přírodního vesmírného řádu?

Svět prožitků, jimiž člověk tímto způsobem po smrti prochází, jsem v knize *Theosofie* nazval „*duševní svět*“. Teprve vědomí tohoto světa, jež se dostavuje skrze inspiraci, poskytuje obsah pro pravou *kosmologii*, zatímco imaginativní poznání reálného průběhu lidského života poskytuje obsah pro pravou filosofii.

Z kosmického vědomí, do něhož vstupuje kosmické následné působení pozemských lidských činů, nelze získat dostatečné impulzy, z nichž by lidská duše mohla v duchovním světě připravit budoucí fyzický organismus. Tento organismus by byl zkažen, kdyby duše setrvala v duševním světě. Musí vstoupit do světa prožívání, v němž působí mimolidské duchovní impulzy kosmu. V uvedené knize jsem tento svět nazval „*duchovní zemi*“.

Dávní zasvěcenci mohli na základě vědění získaného iniciací svým vyznavačům říci: Po smrti naleznete v duchovním světě duchovní bytost, která má ve fyzickém světě svůj odlesk ve Slunci. Z duševního světa vás povede do duchovní země. Jejím vedením budete očištěni, tak abyste byli v duchovní zemi schopni připravit si vesmíru odpovídající fyzický organismus. Zasvěcenci v době mystéria Golgoty a v prvních křesťanských staletích museli svým vyznavačům říci: Stupeň vědomí Já, jehož dosáhnete během pozemského bytí, nabyde ze své podstaty na Zemi takového jasu, že jeho protipól, který nastane po smrti, bude do té míry temný, že byste duchovního slunečního vůdce nemohli vidět. Proto tato sluneční bytost jakožto Kristus sestoupila na Zemi a vykonala mystérium Golgoty. Proniknete-li se již teď během pozemského času živoucím citem své sounáležitosti s mystériem Golgoty, pak bude jeho smysl včleněn do pozemského života a po smrti bude v lidské bytosti působit dál. Díky tomuto následnému působení pak budete moci vůdce Krista poznat.

Počínaje čtvrtým stoletím se toto staré iniciované vědění ve vývoji lidstva vytratilo. Obnovené křesťanské náboženské poznání musí i působení Krista pro lidstvo až do prožitků po smrti na základě inspirace opět uvést do kosmologické vědy. Úkolem příštího výkladu zůstává vylíčit, jak v chtění skryté dění lidského pozemského bytí působí i po smrti.

GA 25